

Kurzus kódja(i): FLM-241.05
FLMD-211.05

Kurzus címe: Egyetemes filmtörténet a 70-es, 80-as években

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: hétfő 12 00–13 30; 34-es terem

Vetítések időpontja, helye: Ehhez a kurzushoz nem tartunk vetítést az egyetemen. A kurzuson kötelező filmek a stúdióból kikölcsönözhetőek.

Kurzus típusa: előadás

Kurzus leírása: Az előadáson az európai újhullámok levonulásától (1968/69-től) a posztmodern zászlóbontásáig tartó filmtörténeti időszakot vizsgáljuk meg stílus-, műfaj- és intézménytörténeti megközelítésben. A kurzuson hallottak feldolgozásához *feltétlenül szükséges* a filmművészeti modernizmus (az 1945–1968 közötti filmtörténeti periódus) főbb tendenciáinak ismerete! Az első előadás szeptember 19-én lesz!

Témák:

1. **Poszt'68: politikus–kritikus film. A politikai modernizmus tündöklése és bukása.**
2. **A prágai tavasz (és ősz) után. A kelet-európai film a pangás évtizedében.**
3. **A modern filmformák válsága és a szerzői film halála.**
4. **Modern és posztmodern között: a svájci és a német újfilm a hetvenes években.**
5. **A modernizmus utóvédharca 1.: a kínai ötödik generáció és a tajvani újhullám. Kínai nyelvű populáris film Hongkong és Tajvan.**
6. **A modernizmus utóvédharca 2.: a kortárs iráni film.**
7. **Új régiók a világ mozgókép-térképén: a nyugat-afrikai film példája.**
8. **Európai művészfilmes hatások a hatvanas–hetvenes évtized amerikai filmjeiben. Hollywoodi Reneszánsz.**
9. **A Hollywoodi Reneszánsz alkonya és Új-Hollywood hajnala. A posztklasszikus blockbuster megszületése.**
10. **Videoboom és klipesztétika. Új médiumok, technikai fejlesztések, stílusváltozások a hetvenes–nyolcvanas években.**
11. **A filmes posztmodern (?). Műfaji destrukció és rekonstrukció.**
12. **A posztmodern kezdetei az európai filmben.**

Kurzus teljesítésének követelményei: Írásbeli teszt a félév végén. Ezt csak az a hallgató írhatja meg, aki előzőleg minimum 70%-os eredménnyel megold egy filmismereti tesztet.

Vetített filmek: 1. **Poszt'68: politikus–kritikus film. A politikai modernizmus tündöklése és bukása.**

Luis Buñuel: *A szabadság fantomja*

Dusan Makavejev: *Sweet Movie*

Marco Ferreri: *A nagy zabálás*

2. **A prágai tavasz (és ősz) után. A kelet-európai film a pangás évtizedében.**

Andrzej Wajda: *Márványember*

Nyikita Mihalkov: *Etűdők gépzongorára*

3. **A modern filmformák válsága és a szerzői film halála.**

Wim Wenders: *A dolgok állása*

Nicholas Roeg: *Ne nézz vissza!*

4. **Modern és posztmodern között: a svájci és a német újfilm a hetvenes években.**

Rainer Werner Fassbinder: *A félelem megeszi a lelket*

Werner Herzog: *Aguirre, Isten haragja*

5. **A modernizmus utóvédharca 1.: a kínai ötödik generáció és a tajvani újhullám.**

Kínai nyelvű populáris film: Hongkong és Tajvan.

Hou Hsiao-hsien: *A szomorúság városa*

Chen Kaige – Zhang Yimou: *Sárga föld*

John Woo: *Egy jobb holnap*

6. A modernizmus utóvédharca 2.: a kortárs iráni film.

Abbas Kiarostami: *Hol a barát háza?*

Mohsen Makhmalbaf: *A biciklista*

7. Új régiók a világ mozgókép-térképén: a nyugat-afrikai film példája.

Ousmane Sembene: *Xala – Az átok és A fuvaros* (kisjátékfilm)

Souleymane Cissé: *Yeelen – Fény*

8. Európai művészfilmes hatások a hatvanas–hetvenes évtized amerikai filmjeiben. Hollywoodi Reneszánsz.

Sam Peckinpah: *Vad banda*

Robert Altman: *Tolvajok, mint mi*

9. A Hollywoodi Reneszánsz alkonya és Új-Hollywood hajnala. A posztklasszikus blockbuster megszületése.

Martin Scorsese: *Aljas utcák*

Steven Spielberg: *Cápa*

10. Videoboom és klipesztétika. Új médiumok, technikai fejlesztések, stílusváltozások a hetvenes–nyolcvanas években.

Stanley Kubrick: *Ragyogás*

Steven Lisberger: *TRON, avagy a számíterek lázadása*

11. A filmes posztmodern (?). Műfaji destrukció és rekonstrukció.

Joel és Ethan Coen: *Miller's Crossing – A halál keresztútján*

David Lynch: *Kék bársony*

12. A posztmodern kezdetei az európai filmben.

Peter Greenaway: *A szakács, a tolvaj, a feleség és a szeretője*

Luc Besson: *Metró*

Kötelező és ajánlott irodalom: Az egyes témákhoz magadott szakirodalmi tételek közül az első kötelező, a többi ajánlott.

1. Poszt'68: politikus–kritikus film. A politikai modernizmus tündöklése és bukása.

Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai. Az európai művészfilm, 1950–1980.* Budapest: Palatinus, 2005. pp. 370–401.

Bikácsy Gergely: *Bolond Pierrot moziba megy. A francia film ötven éve.* Budapest: Héttorony – Budapest Film, 1992. pp. 368–380.

Kornis Mihály: Az Apokalipszis diszkrét bája. *A nagy zabálás.* In: Uő: *A félelem dicsérete.* Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1989. pp. 177–183.

Kovács András Bálint: Mozipravda. Godard '68. *Filmvilág*, 2008/6. pp. 9–12.

2. A prágai tavasz (és ősz) után. A kelet-európai film a pangás évtizedében.

Kovács István: A Paradicsomon innen. Márványember, Vasember. *Filmvilág*, 2005/12. pp. 39–41.

Ardai Zoltán: A macska nyolc éve. A csehszlovák „új filmről”. In: *Tavasz és nyár között. A cseh és a szlovák „új hullám” antológiája* (szerk. Zalán Vince), Budapest: Budapest Film – Héttorony, 1990. pp. 5–17.

Makavejev-összeállítás. *Filmkultúra*, 1990/2. pp. 9–31.

Pápai Zsolt: A historicizmus nyomorúsága és méltósága. Andrzej Wajda. *A Dunánál*, 2002. április. pp. 113–116.

3. A modern filmformák válsága és a szerzői film halála.

Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai. Az európai művészfilm, 1950–1980.* Budapest: Palatinus, 2005. pp. 402–412.

Kovács András Bálint: A történetek állása. *Filmvilág*, 1985/10. pp. 23–25.

Báron György: A film és a „hetvenes évek”. In: Uő: *Hollywood és Marienbad*. Budapest: Gondolat, 1986. pp. 19–43.

4. Modern és posztmodern között: a svájci és a német újfilm a hetvenes években.

Elsaesser, Thomas: *A német újfilm*. Budapest: Palatinus, 2004. pp. 247–320.
Muhi Klára – Perlaki Tamás: *Werner Herzog*. Budapest: Múzsák Közművelődési Kiadó, 1986.

5. A modernizmus utóvédharca 1.: a kínai ötödik generáció és a tajvani újhullám.

Kínai nyelvű populáris film: Hongkong és Tajvan.

Oxford Filmenciklopédia (szerk. Nowell-Smith, Geoffrey). Budapest: Glória, 1998. pp. 724–745.

Thompson, Kristin – Bordwell, David: *A film története*. Budapest: Palatinus, 2007. pp. 682–686.

Pápai Zsolt: Táncolni, gépfegyverszóra. John Woo portréjához. In: *Filmrendezőportrék* (szerk. Zalán Vince). Osiris Kiadó, Budapest, 2003. pp. 339–352.

Varró Attila: Szebb tegnap. Hongkongi filmtriád. *Filmvilág*, 2000/7. pp. 28–31.

6. A modernizmus utóvédharca 2.: a kortárs iráni film.

Báron György: Kamera, csadorban. Új iráni filmek. *Filmvilág*, 2001/5. 29–31.

A kortárs iráni film. *Metropolis*-összeállítás. 2006/3.

Bíró Yvette: Az élet, semmi más. Kiarostami. In: Uő: *Nem tiltott határátlépések*. Budapest: Osiris, 2003. pp. 159–176.

Csantavéri Júlia: Férfiak városa. Jafar Panahi. In: *Filmrendezőportrék* (szerk. Zalán Vince). Budapest: Osiris, 2003. pp. 321–338.

Kiarostami, Abbas: A valóság lámpásai. *Filmvilág*, 1997/8. pp. 29–32.

7. Új régiók a világ mozgókép-térképén: a nyugat-afrikai film példája.

Oxford Filmenciklopédia (szerk. Nowell-Smith, Geoffrey). Budapest: Glória, 1998. pp. 697–702.

Varró Attila: Az Édenkert peremén. Nyugat-Afrika filmjei. *Filmvilág*, 1999/2. pp. 38–41.

Thompson, Kristin – Bordwell, David: *A film története*. Budapest: Palatinus, 2007. pp. 577–579., 706–710.

8. Európai művészfilmes hatások a hatvanas–hetvenes évtized amerikai filmjeiben. Hollywoodi Reneszánsz.

Biskind, Peter: Hollywood ostroma. *Filmvilág*, 2004/12. pp. 10–16.

Kolker, Robert: *A Cinema of Loneliness. Penn, Stone, Kubrick, Scorsese, Spielberg, Altman*. Oxford: University Press, 2000.

Thomas Elsaesser: A kudarc pátosza – amerikai filmek az 1970-es években. Jegyzetek a motiválatlan hősről. *Metropolis*, 2010/3. pp. 56–65.

Antal István: Egy filmes újságíró: Robert Altman. *Filmkultúra*, 1982/5. 67–84.

Pápai Zsolt: Az akció lebontása. Objektív realista szűzszerkesztési sémák és véletlenszerűség Robert Altman hetvenes évekbeli filmjeiben. *Metropolis*, 2009/2. pp. 10–26.

Pápai Zsolt: Hollywood Kis Nagy Embere (Arthur Penn). *Filmvilág*, 2010/12. pp. 26–29.

9. A Hollywoodi Reneszánsz alkonya és Új-Hollywood hajnala. A posztklasszikus blockbuster megszületése.

Pápai Zsolt: Reneszánsz és reformáció. Bevezetés az 1960-as, 1970-es évek hollywoodi filmjébe. *Metropolis*, 2010/3. pp. 10–31.

Pye, Michael – Myles, Linda: *Mozi-fenegyerek*. Gondolat, 1983. pp. 9–89.

King, Geoff: *New Hollywood Cinema. An Introduction*. London – New York: I.B. Tauris Publishers, 2002.

Tarantino előtt (szerk. Nagy Zsolt). Budapest: Új Mandátum, 2000.

Scorsese-összeállítás. *Filmvilág*, 2005/6. pp. 18–29.

Kovács Marcell: Dupla vagy senki. Brian DePalma: Megszállottság. *Filmvilág*, 2003/5. pp. 34–36.

Thompson, Kristin – Bordwell, David: *A film története*. Palatinus, 2007. 715–

10. Videoboom és klipesztétika. Új médiumok, technikai fejlesztések, stílusváltások a hetvenes–nyolcvanas években.

Oxford Filmenciklopédia (szerk. Nowell-Smith, Geoffrey). Budapest: Glória, 1998. pp. 500–508.

Új képfajták-összeállítás. *Metropolis* 2001/4.

11. A filmes posztmodern (?). Műfaji destrukció és rekonstrukció.

Bíró Yvette: Irónia: igazi szabadság! In: Uő: *A rendetlenség rendje:*

film/kép/esemény. Budapest: Cserépfalvi, 1996. pp. 122–128.

Bíró Yvette: A komor násztól a cogito interruptusig. In: Uő: *A rendetlenség rendje: film/kép/esemény*. Budapest: Cserépfalvi, 1996. pp. 100–109.

David Lynch. Beszélgetések (szerk. Rodley, Chris). Osiris, 2003. pp. 163–198.

12. A posztmodern kezdetei az európai filmben.

Angol barokk-összeállítás. *Filmvilág*, 1990/10. pp. 3–20.

Hirsch Tibor: *Bosun! Greenaway-jegyzetek*. Magyar Filmintézet, 1991.

Nánay Bence: A legutolsó új hullám. Peter Greenaway. In:

Filmrendezőportrék (szerk. Zalán Vince). Budapest: Osiris, 2003. pp. 123–145.
